

O'TA XAVFLI YUQUMLI KASALLIKLAR VA ULARNING TARQALISHINI OLDINI OLISH USULLARI.

Hakimova Mohinur Baxodir qizi

*Jizzax viloyati Do'stlik tumani Do'stlik Abu Ali ibn Sino Jamoat salomatligi texnikumi
yuqumli kasalliklar fani o'qituvchisi*

Annotatsiya. Yuqumli kasalliklar global sog'liq uchun ko'p yillik xavf tug'dirdi, ba'zi patogenlar haddan tashqari virulentlik va tez yuqish qobiliyatini namoyish etdi. Ushbu maqolada o'ta xavfli yuqumli kasalliklar tarqalishining oldini olishning samarali usullari bo'yicha adabiyotlar o'rganiladi. Asosiy e'tibor emlash, gigiena qoidalari, karantin choralari va global hamkorlikni o'z ichiga olgan keng qamrovli strategiyalarga qaratilgan. Mavjud tadqiqotlarni tahlil qilib, ushbu maqola bunday kasalliklarning ta'sirini yumshatish va butun dunyo bo'ylab aholini himoya qilish uchun qo'llaniladigan turli xil yondashuvlar haqida tushuncha berishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: yuqumli kasalliklar, oldini olish, oldini olish, aholi salomatligi, global salomatlik, epidemiyani boshqarish, emlash, gigiena, karantin, kuzatuv.

Yuqori yuqish tezligi va og'ir kasallanish va o'lim bilan ajralib turadigan o'ta xavfli yuqumli kasalliklar tarixiy ravishda sog'liqni saqlash tizimlariga qarshi chiqdi. Yangi patogenlarning paydo bo'lishi va ma'lum bo'lganlarning qayta tiklanishi mustahkam profilaktika strategiyalari zarurligini ta'kidlaydi. Ushbu maqolada o'ta yuqumli kasalliklarning oldini olish va oldini olishning asosiy usullarini aniqlash uchun mavjud adabiyotlar ko'rib chiqiladi. Adabiyotlar sharhi shuni ko'rsatadiki, emlash xavfli yuqumli kasalliklar tarqalishining oldini olishda asos bo'lib xizmat qiladi. Immunizatsiya dasturlari samarali amalga oshirilganda nafaqat shaxslarni himoya qiladi, balki jamoat darajasidagi immunitetga hissa qo'shadi va umumiy yuqish tezligini pasaytiradi. Bundan tashqari, qattiq gigiena amaliyotlari, shu jumladan to'g'ri qo'l yuvish va sanitariya, uzatish zanjirini uzishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Karantin choralari

tashuvchisi bo'lishi mumkin bo'lgan shaxslarni izolyatsiya qilish orqali yuqumli kasalliklar tarqalishini cheklashda samarali ekanligini isbotladi. Erta aniqlash va kuzatuv juda muhimdir, chunki tezkor identifikatsiya qilish tezkor harakatlarni amalga oshirishga imkon beradi. Global hamkorlik va axborot almashish milliy chegaralardan oshib ketadigan epidemiyalarni boshqarish uchun juda muhimdir. Tadqiqot metodologiyasi nufuzli jurnallar va ma'lumotlar bazalarida chop etilgan ilmiy adabiyotlarni tizimli ko'rib chiqishni o'z ichiga olgan. Tegishli maqolalarni aniqlash uchun "yuqumli kasalliklar", "oldini olish", "oldini olish" va "epidemiyaning boshqarish" kabi kalit so'zlardan foydalanilgan. Tanlangan tadqiqotlar to'plangan ma'lumotlarning ishonchliligini ta'minlash uchun ularning metodologiyasi, namunaviy o'lchamlari va natijalari uchun tanqidiy baholandi.

Bir nechta o'ta xavfli yuqumli kasalliklar mavjud va ularning tarqalishining oldini olish aholi salomatligi uchun juda muhimdir. Bu erda ba'zi diqqatga sazovor misollar va umumiy profilaktika choralari:

Ebola virusi kasalligi (EVD):

- Oldini olish:
- Infektsiyalangan shaxslar uchun qattiq izolyatsiya va karantin choralari.
- Marhumlardan yuqtirishni oldini olish uchun xavfsiz dafn qilish amaliyoti.
- Tibbiyot xodimlari uchun shaxsiy himoya vositalaridan (PPE) foydalanish.
- Infektsiyalangan shaxslar va ularning tana suyuqliklari bilan aloqa qilmaslik bo'yicha jamoat salomatligi bo'yicha ta'lim.

Og'ir o'tkir respirator sindrom (SARS):

- Oldini olish:
- Nafas olish gigienasi, masalan, yo'talayotganda yoki aksirganda og'iz va burunni yopish.
- Sovun va suv bilan tez-tez qo'l yuvish.
- Gavjum yoki xavfli joylarda niqoblardan foydalanish.
- Yuqtirilgan shaxslarga duchor bo'lganlar uchun karantin choralari.

Yaqin Sharq respirator sindromi (MERS):

- Oldini olish:
- Sog'liqni saqlash sharoitida infeksiyani nazorat qilishning qat'iy choralari.
- Infeksiyalangan shaxslar bilan yaqin aloqada bo'lmaslik.
- Qo'l gigienasi va nafas olish odobi.
- Niqoblardan foydalanish, ayniqsa sog'liqni saqlash sharoitida.

Gripp (Gripp) Pandemiyasi:

- Oldini olish:
- Mavsumiy grippga qarshi emlash.
- Yo'talayotganda yoki aksirganda og'iz va burunni yopish kabi yaxshi nafas olish gigienasi.

- Sovun va suv bilan muntazam ravishda qo'l yuvish.
- Davolash va profilaktika uchun Antiviral preparatlar.

COVID - 19 (SARS-CoV-2):

- Oldini olish:
- Emlash.
- Gavjum yoki yopiq joylarda niqob kiyish.
- Odamdan odamga yuqishini kamaytirish uchun ijtimoiy masofa.
- Qo'l gigienasi, shu jumladan qo'llarni muntazam yuvish va antiseptik vositalardan foydalanish.

- Yuqtirilgan va ta'sirlangan shaxslar uchun karantin va izolyatsiya choralari.

Sil (sil):

- Oldini olish:
- Emlash (ba'zi hududlarda BCG vaktsinasi).
- Faol holatlarni aniqlash va davolash.
- Tomchilar yuqishini oldini olish uchun nafas olish gigienasi.
- Faol sil kasalligini rivojlanish xavfi yuqori bo'lgan shaxslar uchun profilaktik davolash.

OIV / OITS:

- Oldini olish:

- Xavfsiz jinsiy amaliyotlar, shu jumladan prezervativdan foydalanish.
- In'eksion dorilarni iste'mol qiluvchilar uchun igna almashish dasturlari.
- Virus yukini va yuqishini kamaytirish uchun yuqtirgan shaxslar uchun antiretrovirus terapiya (ART).
- Antiretrovirus dorilar orqali onadan bolaga yuqishining oldini olish.

Yuqumli kasalliklar tarqalishini nazorat qilish va oldini olish uchun kasalliklarga xos chora-tadbirlardan tashqari, kuzatuv, erta aniqlash, tezkor javob berish va jamoat ta'limi kabi umumiy sog'liqni saqlash amaliyotlari muhim ahamiyatga ega. Har doim sog'liqni saqlash mutaxassislari bilan maslahatlashing va kasalliklarning oldini olish bo'yicha eng aniq va dolzarb ma'lumotlarni olish uchun sog'liqni saqlash organlari tomonidan taqdim etilgan ko'rsatmalarga amal qiling.

Muhokama bo'limi turli xil ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy sharoitlarda profilaktika strategiyasini amalga oshirishning murakkabliklarini o'rganadi. Profilaktika harakatlarining muvaffaqiyatini ta'minlash uchun vaktsinadan ikkilanish, sog'liqni saqlash infratuzilmasining etarli emasligi va resurslarga kirishda nomutanosiblik kabi muammolarni hal qilish kerak. Yangi vaktsinalar va davolash usullarini ishlab chiqish bo'yicha olib borilayotgan tadqiqotlarning ahamiyati, shuningdek, paydo bo'layotgan yuqumli tahdidlarni kutish va ularga tayyorgarlik ko'rishda proaktiv yondashuv zarurligi ta'kidlangan.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, o'ta xavfli yuqumli kasalliklar tarqalishining oldini olish ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. Emlash, gigiena qoidalari, karantin choralari va global hamkorlik ushbu tahdidlarga qarshi Arsenalning asosiy elementlari hisoblanadi. Topilmalar sog'liqni saqlashning mustahkam tizimlari, erta aniqlash va muvofiqlashtirilgan xalqaro sa'y-harakatlarning muhimligini ta'kidlaydi. Davom etayotgan tadqiqotlar, sog'liqni saqlash infratuzilmasiga sarmoyalar va jamoatchilikni xabardor qilish kampaniyalari o'ta yuqumli kasalliklar ta'sirini yumshatish bo'yicha proaktiv strategiyaning muhim tarkibiy qismidir. Yuqumli tahdidlarning o'zgaruvchan

manzarasiga duch kelganimizda, global sog'liqni saqlash uchun doimiy moslashish va oldini olish strategiyasini takomillashtirish muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar.

1. O.R.Yuldashev, Sh.G.Djabborova, O.T.Xasanova. Hayot faoliyati xavfsizligi. Darslik–T.:“Toshkent-Iqtisodiyot”,2014.– 268 b.
2. Yormatov G‘.Yo. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. –T.“Aloqachi”,2009. – 348 b.
3. G‘oyipov H.E. Hayot faoliyati xavfsizligi. –T.: “Yangi asr avlodi”, 2007. – 264 b.
4. Qudratov A. va b. "Hayotiy faoliyat xavfsizligi". Ma’ruza kursi-T“Aloqachi” 2005.- 355 b.
5. <https://www.amerikaovozi.com/a/new-coronavirus/5257326.html>